

Den globala minimiskatten

NICLAS VIRIN

Den svenska implementeringen av Europeiska rådets direktiv (EU) 2022/2523 om säkerställande av en global minimiskattnivå för multinationella koncerner och storskaliga nationella koncerner i unionen, populärt benämnt Pelare 2, bereds för närvarande i det svenska regeringskansliet. Åsa Hansson förutser i *Ekonomisk Debatt* nr 3 2023 att den föreslagna minimiskatten blir ett slag i luften. Det träffar få företag, regelverket är urvattnat och så komplicerat och oöverskådligt att inte ens skatteexperter förstår det. Det är lätt att hålla med och man kan bara häpna över att inga protester höjs mot idén.

I den svenska lagstiftningen sker implementeringen genom införandet av en tilläggsskatt. Skatten skiljer sig från den vanliga inkomstskatten. Den bestäms på koncernnivå. Det finns ingen traditionell skattebas eller skattesats och det är inte bara de egna inkomsterna som en koncernenhet ska beskattas för. I stället ska en koncernenhet bli skyldig att betala tilläggsskatt om en annan koncernenhet någonstans i världen är lågbeskattad, dvs med en beskattning understigande 15 procent. Förenklat innebär systemet att tilläggsskatt beräknas genom att jämföra koncernens totala justerade intäkter och skattekostnader i varje stat.

Skattskyldigheten uppkommer således på grund av att en koncernenhet förlagts till ett land med låg beskattning; inte på grund av komplicerade affärsupplägg som koncernerna gjort i skattebesparande syfte. Skatten påförs på grund av *vissa staters* beteende. Dessa beteenden ska stävjas till priset av en enormt omfattande redovisningsskyldighet för *berörda företag*. En redovisningsskyldighet som dessutom – kan man utgå ifrån – innebär avsevärda sekretessrisker, eftersom uppgifterna ska utväxlas mellan alla berörda stater.

Pelare 2 är det senaste tillskottet av internationell skattelagstiftning till en följd av det arbete som bedrivits av OECD under beteckningen BEPS (*Base erosion, profit shifting*). Under snart ett decennium har en störtflod av lagstiftning sköljt över världen. Förutom Pelare 2 har arbetet lett fram till 15 s k *action plans* rörande samordning av ländernas skatteregler. I Sverige har sedan 2016 nio omfattande lagstiftningsärenden genomförts; både materiella regler och informationsregler. Denna lagstiftning har föranletts av att företagskattesystemen i olika länder skiljer sig åt och att företagen kunnat utnyttja dessa skiljaktigheter för att minska sin totala skattebörd.

För egen del kan jag häpna över att ingen ifrågasätter att företagsbeskattningen ska orka bära denna belastning. Vad är det man kämpar för? Bolagsbeskattningen ger mycket begränsade skatteinkomster; i Sverige – liksom i de flesta utvecklade länder – drygt fem procent av alla skatter, medan inkomstskatter, lönekostnadsskatter och konsumtionsskatter ger vardera 30 procent. Eftersom skattebasen utgörs av näringslivets nettoinvesteringar *kan* skatten av praktiska ekonomiska skäl inte bli mycket större. Företagsbeskattningen är extremt komplicerad. I den svenska primära skattelagstiftningen, Inkomstskattelagen, IL (1999:1229), omfattar beskattning av näringsverksamhet mer än 35 kapitel med närmare 800 paragrafer. Löne- och pensionsbeskattningen regleras i 4 kapitel med ca 120 paragrafer. Beskattningen av löneinkomster och pensioner samt lönekostnader sker med automatik och direkt vid utbetalningen. Företagsbeskattningen sker i efterhand och baseras

INLÄGG

Niclas Virin är f d skattedirektör i Riksskatteverket och f d bankdirektör i Handelsbanken. Han har även varit ledamot av Skatterättsnämnden och Näringslivets skattedelegation. nvirin@hotmail.com

på företagens räkenskaper och kräver omfattande kontroll genom revision. Den kräver en kvalificerad expertis hos lagstiftare, skattemyndigheter, domstolar och rättsväsende och göder en kår av konsulter och akademiker. Tvister om beskattningsunderlaget med på goda grunder motstående uppfattningar uppgår i många fall till hundratusentals eller miljontals kronor, varför beskattningsformen dessutom är en juridisk och ekonomisk säkerhetsrisk.

Men, det är inte den begränsade fiskala betydelsen av skatten som gör att beskattningen av företagsvinster måste ifrågasättas. Den riktar sig direkt och uteslutande mot investeringar och kapitaluppbbyggnad och därmed förutsättningen för mänsklighetens välbefinnande.

Enligt IL ska företag betala skatt på sina vinster liksom individer ska betala skatt på sina inkomster. Företagsvinst är dock inte detsamma som inkomst. Företagsvinst är den positiva skillnaden mellan ett företags inkomster och utgifter under en viss period. Denna skillnad är definitionsmässigt identisk med investering. Alla befintliga företagsinvesteringar – byggnader, maskiner, inventarier, *know-how* och rättigheter m m – är resultatet av uppkomna företagsvinster. Inga investeringar har kommit till stånd utan att vinst uppkommit. Till den del företagsvinsten ännu inte resulterat i investeringsförvärv utan behållits som likvida medel som inte avses delas ut till aktieägarna, är vinsten grund för framtida investeringsbeslut.

Företagsvinst, dvs investeringar, innebär *uppbbyggnad*. Så länge företagets tillgångar är oåtkomliga för ägarna, kan de inte användas för annat än för företagets uppgift att förse hushållen med varor och tjänster och genom nya vinster göra nya investeringar. Hushållsinkomst innebär underlag för *konsumtion*. Inkomstskattelagens likställande av företagsvinst med hushållsinkomst baseras på en felsyn.

Den skatt företagen tvingas betala på sina vinster minskar utrymmet för löner och utdelningar och minskar skatterna på dessa baser. Företagsskatten vältras obönhörligen över på löntagare, konsumenter och aktieägare. Företagen må betala sina skatter men de *bekostas* till sista kronan av mänskliga individer. Dessutom – och framför allt – medför företagsskatten att avkastningskraven på företagens investeringar höjs, vilket innebär att de marginella investeringarna inte genomförs, vilket i sin tur hejdar sysselsättning och tillväxt samt ytterligare minskar lönesumman och vinsten och skatten på dessa. En annan negativ omständighet är att skattereglernas utformning gör att individuella investeringar och företagsbeslut baseras på skatteeffekter, vilken medför ekonomiska effektivitetsförluster; ytterligare en att konkurrensvillkoren snedvrids därför att somliga företag kan utnyttja reglerna på sätt som inte står till buds för alla. Direkt stötande är att företag som gör förlust, dvs fördärvar det som redan finns, slipper betala för den skada de gör, medan vinstgivande företag måste betala skatt.

Den ringa andel av skatterna som bolagsskatten utgör är endast budgetmässig. Utan bolagsskatt skulle beskattningsunderlaget för löner och utdelningar, lönekostnader och konsumtion öka. Avkastningskraven på investeringar skulle sänkas och investering och sysselsättning öka. Företagsbeskattningen kostar förmodligen mer än den ger i skatteinkomster.

Om alla länder avskaffade bolagsbeskattningen skulle den skatteplanering som företagen framgångsrikt bedrivit och som både skattemyndigheter och stater fruktlöst kämpat mot, upphöra. Investeringar och företagande skulle ske där de lämpliga förutsättningarna finns.

I stället för att medverka till en ytterligare komplicerande av ett extremt resurskrävande regelverk kring en skad-

lig, investeringshämmande och resurskrävande beskattningsform som ger obetydliga (om ens några) skatteinkomster, borde regeringen verka för att företagsbeskattningen avskaffas. Detta kan åstadkommas genom att som i Estland beskatta företagets vinster först *när och i den mån* de delas ut till aktieägarna; mottagna utdelningsinkomster är skattefria. Formellt innebär detta enkelbeskattning av bolagsvinster med bolagen som

skattesubjekt. I praktiken innebär det samma sak som att bolagsbeskattningen avskaffats och aktieägarnas utdelningar beskattas med en definitiv källskatt. Eftersom utdelningarna innebär ett tillgodogörande av produktionsresultatet och ger aktieägarna konsumtionsutrymme är beskattningen motiverad.

Varför finns det en skatt som riktas direkt och uteslutande mot det som är förutsättningen för mänsklig existens?